

Caucasus
Talks

Caucasus Talks Manifesto 2020

Mündəricat

Bəyannamə.....	2
İqtisadi Bərabərsizlik	2
Ekologiya	3
İnsan Hüquqları	3
Etnik Millətçilik	4
Geosiyasi İntriqalar	4
Mədəni Mirasın Qorunması	4
Ətraf Regionlar	5
Dialoq Prinsipləri.....	6
Hamı heç də hər şeyi bilmir	6
Danışmaq yoxsa Danışmamaq?	6
“Digər Tərəfə” də qulaq asmaq	6
Məşvərətçi Demokratiya	6
Nəzər Nöqtəmiz.....	7

Bəyannamə

Cənubi Qafqaz son onilliklər boyu regional əməkdaşlığa çox az diqqət ayırmaqla siyasi olaraq üç milli-dövlət tərəfindən (Azərbaycan, Ermənistan və Gürcüstan) idarə edilib. Milli-dövlət paradigması, dövlətlərarası müharibələrin yaratdığı vəziyyət və eyni zamanda ölkədaxili münaqişələr regionun xalqlarının ortaq problemlərin birgə həllinə olan səylərinin qarşısını alıb. Bizim ortaq siyasi, sosial, iqtisadi və mədəni problemlərimiz ortaq tariximizin və ortaq coğrafiyamızın mirası olaraq bizə qalıb. Məntiqli olardı ki, biz bu problemləri onları həll etməkdə bugünə qədər qeyri-effektiv olan (bunun göstəricisi kimi regiondakı bitmək bilməyən mövcud münaqişələri qeyd edə bilərik) dar və sərt milli-dövlət paradigması çərçivəsində həll etməyə çalışmaq yerinə birgə səylərlə həll edək.

Biz inanırıq ki, ortaq problemləri ram etməyin yeganə yolu açıq və informativ dialoqlarla mümkündür. “QafqazDanışqları”nın (Bundan sonra orijinal şəklini - “CaucasusTalks” - saxlayacağıq) başlıca məqsədi Cənubi Qafqaz və ətraf regionlarla əlaqəli problemlərlə maraqlanan və bu problemləri açıq şəkildə, eyni zamanda öz milli-dövlətinin kontekstinə məhdudlaşdırmadan müzakirə etmək istəyən insanların platformasına çevrilməkdir. Bizim platforma gənc aktivistləri, jurnalistləri, akademikləri və digər istekli iştirakçıları uzunmüddətli və ardıcıl dialoqlar şəklində Cənubi Qafqaz xalqlarının və ətraf regionların gözündə bir araya gətirəcəkdir. Biz xüsusi ilə də bu platformanı regionun gələcəyinə təsiretmə gücündə olan gənc insanlara verməkdə istəklilik. Bizim başlıca obyektivimiz uzun illər boyunca bir-birilərindən öz milli-dövlətlərinin məhdudlaşdırıcı güc mexanizmləri səbəbi ilə ayrı qalan gənc nəsillərin regionda bir-biriləri ilə tanışlığına kömək etməkdir. Eyni zamanda, biz vaxtaşırı orta və yaşlı nəsildən olan aktivist və ekspertləri də öz platformamıza qoşulmağa və öz gənc kolleqaları ilə bilik mübadiləsində iştirak etməyə dəvət edəcəyik.

Cənubi Qafqaz regionunun ortaq çətinlikləri aşağıdakılardır:

İqtisadi Bərabərsizlik

Yoxsulluq və iqtisadi bərabərsizlik global dünyanın bütün cəmiyyətlərinə xasdır. Cənubi Qafqaz da bu baxımdan ortaq tarix və təcrübə bölüşməkdədir. Region Sovetlərin iqtisadi təcrübəsini keçdikdən sonra dərhal sürətli liberal bazar-iqtisadi münasibətlərinə keçid edib. Sovetlərin mərkəzləşdirilmiş iqtisadi nəzarət sistemi tənəzzülə uğradıqdan sonra kriminal-oliqarxik şəxslər siyasətin ön planına gəlib, onlardan bəziləri isə möhtəkirə “Robinqudçuluq” etməyə davam edib. Bu ölkələrdəki şəhərlikəndli bölünməsi və sonuncunun yaratdığı zərərli stereotiplər kəskindir və kənd əhalisinə istiqamətlənmiş şəkildə təzahür etməklə bu günümüzdə belə özünü göstərir. Bütün region boyu yoxsulluq səviyyəsi həddən artıq yüksəkdir və bütün sərvətlər bir neçə cibdə toplanıb. Rüşvətxorluq, qohumbazlıq, kriminal-oliqarxik rejimlərin güclənən siyasi istehkamları, zəif iqtisadi siyasət, eyni zamanda işçi hüquqlarının pozulması halları və özəl sektorların idarəçiliyindəki xətalər Cənubi Qafqazda vətəndaş cəmiyyətinin diqqət mərkəzində əsas problemlərin bir qismi olaraq cəmlənib. Sonuncuların səyi ilə də bu problemlər məhkəmə şikayətləri və sosial hərəkatlar şəklində özünü göstərir. “CaucasusTalks” bərabərsizliyin

məkanından asılı olmayaraq iqtisadi - istər dövlət institutlarında, istərsə də özəl korporasiyalarda - açıq müzakirəsini irəli sürür.

Ekologiya

Son onilliklərdə, Cənubi Qafqaz ciddi ekoloji problemlərlə də (bəziləri ölkə sərhədlərini aşdığı üçün trans-regional əməkdaşlıq tələb edir) üzləşir. Regionun ekoloji problemləri aşağıdakılar əhatə edir (və aşağıdakılara limitlənməyib):

Dağ-mədən sənayesinin yaratdığı çirklənmə və su sənayesi, meşələrin qırılması, biomüxtəlifliyin pozulması və çay sularının çirklənməsi. Qeyd etmək istəyirik ki, “Ətraf-mühit” termini əvəzinə “Ekoloji” termininə üstünlük vermişik və buna səbəb də bioloji varlıqların (insanlar da bura daxildir) bir-biri ilə görünməz münasibətinin mövcud olduğunu göstərməkdir. “Ətraf-mühit” sözüə gəldikdə isə, bu termin insanlardan müstəqil şəkildə mövcud olan bio-münasibətləri və insanların sadəcə bu bio-münasibətlərə hökm və təbiəti istismar etmək arzusunun olduğu iddiasındadır və biz də bu paradigmanı rədd edirik. Bütün cəmiyyətlərdə bu sahənin aktivistləri öz hökumətləri tərəfindən həll olunmayaraq geriyə atılan bu kimi boşluqları doldurmağa çalışıb və onları ictimai müzakirəyə çıxarıblar. Bəzi hallarda, əsaslı uğurlara da nail olublar. Yenə də, regionun siyasətçiləri ekoloji problemlərə az diqqət ayırdığı üçün aktivistlər az dəstək görüblər. Bizim platforma ekoloji problemlərlə məşğul olan və maraqlananlar üçün öz təcrübələrini nəql etmək və bu problemlər ətrafında öz fikirlərini ifadə etmək üçün bir məkandır. Bütün regionun ekologiya aktivistləri bizim platforma vasitəsi ilə həm bir-biri ilə tanış ola həm də bir-birilərinin ekoloji problemlərindən qarşılıqlı hali ola bilərlər.

İnsan Hüquqları

1991ci ildən etibarən, Cənubi Qafqazın suveren dövlətləri bir neçə konvensiyalara qoşularaq insan hüquqları ilə əlaqəli beynəlxalq təşkilatları qonaq ediblər. Bu da hər üç ölkədə insan hüquqlarının inkişafına müsbət təsir göstərəcəyinə dair dərin ümidlər oyatsa da realıq heç də həmişə belə olmayıb. Cənubi Qafqazın hər üç ölkəsində gündəlik olaraq, müxtəlif dərəcələrdə və fərqli yollarla sistemli insan hüquqları pozuntuları baş verir. Əlavə olaraq, beynəlxalq tanınmanın mövcud olmaması və bu səbəbdən beynəlxalq arenada səslərinin duyulmamasını nəzərə alsaq, tanınmamış respublikalarda yaşayan insanların hüquqları da təhlükəli vəziyyətdədir. Cənubi Qafqazda insan hüquqları ideyası yüksək siyasi instansiyalarda az müzakirə olunur. Akademiya və aktivizm şəklində regionda bu mövzular üzrə çox az məlumatlanmış və bu səbəbdən öz hüquqlarını təcrübədən keçirməkdə çətinlik çəkən kütlələrə çatmaq isə çox çətinidir.

İnsan hüquqları sahəsində bizim maraq dairəmizə aşağıdakılar daxildir:

- Qadın Hüquqları
- İşçi Hüquqları
- LGBTQ+ Hüquqları
- Xüsusi Ehtiyacı olan İnsanların Hüquqları
- Uşaq Hüquqları
- Etnik və Dini Azlıqların Hüquqları

Etnik Millətçilik

Cənubi Qafqazın üç əsas etnik qrupu arasında (Azərbaycanlılar, Ermənilər və Gürcülər) “Milli Şüur” inkişaf etməklə 20-ci əsrin əvvəllərində bu üç etnik kimlik üzərində formalaşmış milli-dövlətlər yarandı. Beləliklə, dövlət, məktəb və ordu kimi institutlar milliləşmə prosesi keçdi ki, bu da etnik kimliklərin sözügedən institutlara sirayət etməsinə gətirib çıxardı. Sonuncu Cənubi Qafqazda həqiqi və sərt milli sərhədlərin yaranmasına səbəb oldu və hər milli-dövlətdə mövcud olan xalqın taleyinin digərləri ilə kəsişməməsi düşüncəsi unikal “Milli Trayektoriyalar”ı əks etdirir ki, bu da bir millətin digəri ilə rəqabətdə olmasını təlqin edir. Bunun təhlükəli göstəricilərindən biri cəmiyyətlərin hərbişdirilməsini və müdafiə xərclərinin artmasını söyləyə bilərik. Biz inanırıq ki, həqiqi təhlükəsizlik dialoq və əməkdaşlığa cəlb olunma, ortaq problemlərin açıq müzakirəsi və öz travmalarına qərq olmaq deyil bir-birinə qarşı etimadsızlıq səbəblərini anlamaqdan keçir. Bu da hər milli-dövlətdə əsası milli travmalar və milli mübarizə ilə qoyulan (təhlükəsizlik və tarixin çalarları ilə qavranması nöqteyi nəzərindən) davranışların dəyişməsinə tələb edir. Bizim platformanın məqsədlərindən biri etnik millətçi ideologiyalar tərəfindən yeridilən mifləri dağıtmaq və gənc insanları etnik kimliyin və milli deyil, ortaq olan tariximizin daha çalarlı perspektivlərlə qavranmasına cəlb etməkdir. Biz müzakirələrimizin Cənubi Qafqaz icmasının narrativlərini dirçəldəcəyinə və etnik/milli olaraq tərif verilən kateqoriyaların əməkdaşlığına səbəb olacağına ümid edirik.

Geosiyasi İntriqalar

Əsrlər boyu Cənubi Qafqaz şimala, qərbə və cənuba doğru genişlənən böyük imperiyaların arasında qalıb. Cənubi Qafqaz regionu heç vaxt öz regional qonşuları üçün strateji əhəmiyyətini itirməyib; Yaxın onilliklərdə Rusiya, Türkiyə və bir az da İranın tarixi dövlətləri regionu siyasi, iqtisadi, sosial və mədəni təsirlərə məruz qoyub. Bənzər şəkildə biz də regiona supergüclər tərəfindən edilən təsirləri detallı şəkildə müşahidə etməkdə həvəsliyik. Biz öz diqqətimizi geosiyasi maraqlara və ABŞ, Avropa Birliyi və Çinin regiondakı roluna yönəldəcəyik. Beynəlxalq münasibətlər paradigmasından yanaşsaq, Cənubi Qafqazın milli-dövlətləri öz milli maraqlarını güdən geosiyasi müttəfiqlər qazanmaqdan başqa seçimə sahib olmayıblar. Lakin bu cəhdlər çox zaman bu ölkələrlə asılı-əməkdaşlıq bahasına başa gəlib. Biz də müasir geosiyasi reallıqların mənfi təsirlərini azaltmaq üçün regional əməkdaşlığın bütün mümkün variantlarını müzakirə etməyi arzu edirik.

Mədəni Mirasın Qorunması

Cənubi Qafqazın mədəni irsinin müxtəlifliyi 20-ci əsrdən etibarən siyasi rejimlərin basqılarına məruz qaldı. Sovet İttifaqının sosialist realizmi Sovet elitesinin təxəyyülünə uyğun olmayan tarixi və mədəni izlərini kənarlaşdırmaq məqsədi güdüdü. Sovet İttifaqı dağıldıqdan sonra isə “xoş niyyətli” kapitalist meyillər mədəni nümunələri kommertiya müəssisələrinə çevirdilər. Region həyatının kəskin istehlak münasibətləri üzərində qurulması da mədəni və bədii (incəsənət) təzahürlərin bazar və kütləvi tələb münasibətlərinin diktəsinə baş əyməsi deməkdir. Cənubi Qafqaz cəmiyyətləri arasında bitməyən siyasi mübarizələr də bir-birlərinin mədəni irsinə hücumlar şəklinə təzahür etməkdədir. Biz mədəni irsin və müasir incəsənət artefaktlarının həm

gündəlik həyatımıza olan qatqısını, həm də cəmiyyətimizin siyasi, sosial, iqtisadi və mədəni problemlərini üzə çıxarmaqla (çox zaman bu kimi əlaqələrə diqqət yetirilmir) etdiyi müsbət təsirləri yüksək qiymətləndiririk. Biz ictimaiyyəti, xüsusi ilə mədəni sferada aktiv olub özəl, sosial və siyasi həyatımızı dekonstruksiya edərək bizi formalaşdırmaqda əhəmiyyətli rola sahib olanların üzləşdiyi regional çətinliklərdən xəbərdar etməyi qarşımıza məqsəd qoymuşuq.

Ətraf Regionlar

Bizim Cənubi Qafqazdakı əsas diqqətimiz son yüzilliklər boyu regionda Azərbaycan, Ermənistan və Gürcüstan təcrübələrinin bir-birinə nüfuzunu öyrənməkdir. Buna baxmayaraq "CaucasusTalks" platforması eyni zamanda Şimali Qafqaza, Türkiyəyə və İrana kimi genişlənən ətraf regionlardakı maraqlı tərəflərlə də əlaqəyə girməkdə istəklidir. Cənubi Qafqaz və ətraf regionlar arasında sosial, siyasi, iqtisadi və mədəni əlaqələri müşahidə etmək bütün regionu səyahət edən və regionu öyrənən istənilən səyyah üçün də aydın görünə bilər. Türkiyənin, Rusiyanın və İranın regionlarında baş verən həm tarixi və həm də mövcud proseslər həmişə Cənubi Qafqaza birbaşa təsirdə bulunub və bu təsir-əlaqələr səbəbi ilə də biz bu ölkələrdən olan aktivist, jurnalist, araşdırmaçı və akademiklərlə əməkdaşlıq etməkdə maraqlıyıq.

Dialog Prinsipləri

Hamı heç də hər şeyi bilmir

Biz bilik anlayışını daim böyüyən və daim dəyişən bir orqanizm olaraq qəbul edirik. Bu səbəbdən düşünürük ki, hər kəsin bilik sərhədləri həm özlərinə, həm də başqalarına doğru məhdudlaşıb. Bizim platforma da bu prinsipi qəbul edir və fərdlərin biliyindəki bu boşluqları doldurmaq üçün mümkün qədər çox məlumatlı perspektivləri özündə cəmləşdirməyi planlaşdırır. Özündən başqa da perspektivləri dinləmək (Xüsusi ilə də kompromisə getmək və çoxşaxəli qərarlar qəbul etmək mövzusunda) həmişə ən doğrusudur.

Danışmaq yoxsa danışmamaq?

Biz fikirlərini səsləndirən və öz təcrübələrini nəql etmək istəyən hər kəs üçün açıq. Bütün insanlar digərləri haqqında həm qərəzli, həm də tənqidi fikirlərə sahibdirlər və biz də bu qərəz və tənqidləri də (Düşünürük ki, səsləndirilən konfliktli fikirlər müsbət nəticələr verə bilər) dəstəkləyirik. Lakin, mahiyyətə özündə ayrı-seçkilik ehtiva edən və həqiqi fiziki və psixoloji təhlükəyə potensial olan düşüncə və fikirlərə güzəşt olunmayacaq. Bundan əlavə, biz inanırıq ki, yüksək öz-güvənlə özünüifadə fərdin danışılan mövzuda sahib olduğuna iddia etdiyi bilikdə olmağı demək deyil. Bir şəxsin fikirlərinin fəziləti onun ifadə forması üzərindən deyil, məzmunu üzərindən qiymətləndiriləcək.

“Digər Tərəfə” də qulaq asmaq

İnsanlar müəyyən diskursların narrativləri kontekstində yaşamağa və bu narrativlərin yaratdığı komfort zonalarında qalmağa meyl edirlər. Başqa insanların bu narrativdən fərqli səslənən, bəzən ziddiyyətli təcrübə və perspektivlərini görmək və eşitmək istəyi dinc birgəyaşayış üçün atılan ilk addımdır. Fərqli perspektivləri eşitmək heç də mütləq şəkildə insanın öz inanc və dəyərlərini tərk etməsi demək deyildir. Lakin başqalarının inanc və dəyərlərinə hörmət etmək üçün bu gərəklidir.

Məşvərətçi Demokratiya

Məşvərətçi demokratiyanın arxasındakı ideya odur ki, vətəndaşlar siyasi proseslərdən məlumatlıdır və məlumatlanmış vətəndaşlar da gündəlik həyat üçün nəticələr verəcək siyasi qərarlar haqda olan siyasi debatlarda iştirak edə bilirlər. Buna əks olaraq təmsilçi demokratiya ideyası var ki, təmsilçi demokratiya siyasətçilərin sadəcə seçici platformalarında seçilməsi və seçicilərin sonrakı siyasi proseslərdə cüzi miqdarda rol oynayacağını dəstəkləyən ideyadır. Biz fərqli biliklərdən olan insanların ortaq problemləri açıq və məlumatlanmış şəkildə müzakirəsini dəstəkləyən məşvərətçi demokratiyanı öz platformamıza daxil etmək istəyirik. Biz ümid edirik ki, məşvərətçi demokratiya mədəniyyəti Cənubi Qafqaz və ətraf regionlara yayılaraq genişlənsin.

Nəzər Nöqtəmiz

Bizim son məqsədimiz dialoq və məşvərət imkanları, ehtiramlı və konstruktiv müzakirə prosesi ilə şəxsi-rifah hissini Cənubi Qafqaz və ətraf regionlardakı insanların qəlb və beyinlərinə gətirməkdir. İnsanların azad şəkildə özünü ifadə etməkdən çəkinmədiyi və öz fərdi yaradıcılıqlarından həzz aldığı, özlərini əxlaqi prinsipləri rəqabət deyil, qarşılıqlı əməkdaşlıq üzərində qurulan icmanın bir parçası olaraq gördüyü bir Cənubi Qafqaz təsəvvür edirik və bunları özündə əks etdirən həm fərdiyyətçi, həm də icmaçı normaların vahid bir şəkildə inkişaf edəcəyini düşünürük.

Biz xüsusi ilə də siyasi sərhədləri aşaraq düşünən və bizimlə əməkdaşlıq etməyə hazır (regionun) gənc nəsillərin dəstəyini toplamaqda maraqlıyıq. Buna baxmayaraq, təkəcə yuxarıdakı standartlara uyğun olanlarla kifayətlənməyib, eyni zamanda özünü milli-dövlət paradiqmasına məhdudlaşdırmış “Modus Vivendi” aktorlarının gündəlik həyat və qayğılarına da təsir etməyə və perspektivlərini genişləndirməyə çalışacağıq.

Məqsədimiz yuxarıda qeyd olunan ortaq çətinliklərə ortaq coğrafi, mədəni, humanitar, iqtisadi və sosio-siyasi irsi nəzərə alaraq birlik şəklində xitab etməkdir. Belə etməklə bu platforma təkəcə dialoq metodlarına və spesifik çətinliklərə həll yolları gətirməklə qalmır, eyni zamanda həm müqayisəli metodlarla, həm də birgə analiz və qarşılıqlı əməkdaşlıqla həyata keçirilən trans-regional yanaşma qoymağa şərait yaradacaq. Sonuncu da nəticə etibarı ilə milli-dövlət ehkamlarını adlamaqda kömək olacaq.

Bizim platforma başqa bənzər təşəbbüslər və (dünyanın istənilən nöqtəsində yuxarıda qeyd olunan ortaq çətinliklərə qarşı məsuliyyət hiss edən) hərəkətlərlə qarşılıqlı əlaqə və əməkdaşlığa açıqdır.